

Effects of Agency Cost and Liquidity on Tax Avoidance by the Use of Profitability

*Amin Hajiannejad (Ph.D)**

*Sayed Rasool Danesh Sararoodi***

Abstract

Objective: The purpose of this study is to analyze the simultaneous effects of liquidity and agency cost on tax avoidance, considering the profitability of the companies listed in the Tehran Stock Exchange in the period 2012 to 2016.

Method: Three hypotheses were considered based on the simultaneous impacts of variables on tax avoidance. The data were collected by referring to databases as well as documentations review. Data analysis was performed, using a 2sls method in Eviews.

Results: The results showed that profitability has the ability to explain the impacts of each of the variables of liquidity and agency cost as endogenous variables, properly. According to the results of simultaneous equations analysis, liquidity has positive impact and agency cost has negative impact on tax avoidance.

Conclusion: More focus on profitability can be useful in improving the economic decisions of investors, and the analysis of the effects of variables such as agency cost and liquidity on tax avoidance in the companies with no regard to profitability will not lead necessarily to proper outcome.

Keywords: *Tax Avoidance, Cost Agency, Liquidity, Profitability.*

Citation: Hajiannejad, A., Danesh Sararoodi, S.R. (2018). Effects of agency cost and liquidity on tax avoidance by the use of profitability. *Journal of Accounting Knowledge*, 36(1), 115-136.

* Assistant Professor of Accounting, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

** Master of Financial Management, Ragheb Isfahani Higher Education Institute, Isfahan, Iran.

Corresponding Author: Amin Hajiannejad (Email: a.hajiannejad@ase.ui.ac.ir).

Submitted: 28 January 2018

Accepted: 10 November 2018

DOI: 10.22103/jak.2019.11626.2609

بررسی تأثیر هزینه نمایندگی و نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی از طریق سودآوری

دکتر امین حاجیان نژاد*

سید رسول دانش سرارودی**

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به تحلیل همزمان تأثیر نقد شونده‌گی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی، با توجه به سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ پرداخته است. روش: سه فرضیه بر مبنای تأثیرگذاری همزمان متغیرها بر اجتناب مالیاتی تدوین و داده‌ها با مراجعه به بانکهای اطلاعاتی و همچنین واکاوی اسناد و مدارک جمع آوری گردید و تحلیل داده‌ها با استفاده از سیستم معادلات همزمان دو مرحله‌ای و با کمک نرم افزار ایویوز انجام گرفت. یافته‌ها: نتایج نشان داد سودآوری، قابلیت تبیین هر یک از متغیرهای نقدشوندگی و هزینه نمایندگی را به عنوان متغیر درون‌زا دارد و با توجه به نتایج معادلات همزمان، نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی، تأثیر منفی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی، تأثیر مثبت داشته است. نتیجه‌گیری: تمرکز بیشتر بر سودآوری، می‌تواند در بهبود تصمیمات اقتصادی سرمایه‌گذاران متمرثر باشد و تحلیل تأثیرگذاری متغیرهایی نظیر

* استادیار حسابداری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت مالی، مؤسسه آموزش عالی راغب اصفهانی، اصفهان، ایران.

نویسنده مسئول مقاله: امین حاجیان نژاد (Email: a.hajiannejad@ase.ui.ac.ir)

تاریخ پذیرش: ۹۷/۸/۱۹

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۱/۸

هزینه های نمایندگی و نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی شرکتها بدون در نظر گرفتن سودآوری، به نتیجه الزاماً درست منجر نخواهد شد.

واژه‌های کلیدی: اجتناب مالیاتی، هزینه نمایندگی، نقدشوندگی، سودآوری.

مقدمه

اجتناب از مالیات رفتاری قانونی است، یعنی عوامل اقتصادی با استفاده از روزه‌های قانون مالیات و بازبینی در تصمیمات اقتصادی خود تلاش می‌کنند تا بدهی مالیاتی خود را کاهش دهند. پرداخت مالیات سبب خروج جریان‌های نقدی شرکت می‌شود. به همین منظور سرمایه‌گذاری در برنامه‌های مالیاتی همیشه در کانون توجه مدیران شرکت‌ها بوده است. این برنامه‌ها می‌تواند دامنه‌ای از سیاست‌های محافظه کارانه مالیاتی مانند هموارسازی سود تا سیاست‌های متهورانه مالیاتی همچون راهبردهای اجتناب از پرداخت مالیات را پوشش دهد. سیاست‌های متهورانه مالیاتی اغلب با هزینه‌ها و منافع همراه است. یکی از این منافع افزایش در ارزش شرکت است؛ ولی از طرف دیگر ورود به سیاست‌های پرهیز از پرداخت مالیات و اجتناب مالیاتی می‌تواند خط قرمز ممیزان مالیاتی باشد که نهایتاً ممکن است منجر به کاهش اعتبار مدیران و کاهش ارزش سهام شرکت شود (چن و همکاران، ۲۰۱۰).

این سؤال قابل طرح است که عوامل تأثیرگذار بر اجتناب مالیاتی چه هستند. در پاسخ به این سؤال پژوهش‌های زیادی انجام شده است که در آنها به متغیرهایی همچون از جمله نقدشوندگی، هزینه نمایندگی، پیش‌بینی سود، ارزش شرکت اشاره شده است (مانند لارتی و همکاران، ۲۰۱۳؛ دسای و دهارماپالا، ۲۰۰۹؛ غلامی کیان و فقیه، ۱۳۹۶). آن چنان که مشهود است سودآوری از متغیرهای اصلی در تعیین هزینه مالیات است، پیش‌بینی سود حسابداری و شناسایی عوامل تأثیرگذار بر سودآوری از دیرباز مورد علاقه سرمایه‌گذاران، مدیران، تحلیلگران مالی، و اعتباردهندگان بوده است. بررسی وضعیت سودآوری از اهمیت والایی برخوردار است، به طوری که عاملی مؤثر برای پیش‌بینی ارزش شرکت تلقی و ابزار سنجش و کارایی و اثربخشی مدیریت بوده است (ملانظری و همکاران،

۱۳۹۱). در برخی از پژوهش‌های گذشته، رابطه بین سودآوری با متغیرهای هزینه نمایندگی و نقد شوندگی تأیید شده است (مانند چن و همکاران، ۲۰۱۹؛ برگر و هان^۴، ۲۰۰۷). از طرف دیگر نقدشوندگی و هزینه نمایندگی سهام به عنوان عامل موثری در اجتناب مالیاتی تلقی می‌گردد (خانا و سونتی^۵، ۲۰۰۴). هنگامی که قیمت سهام شرکت بالا باشد مدیران تنش کمتری در رابطه با محدودیت‌های مالی دارند و بنابراین کمتر درگیر مدیریت سود و اجتناب مالیاتی می‌شود. همچنین رابطه بین نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی براساس تئوری‌های راهبری شرکتی نیز قابل توجیه است. مثلاً بر مبنای یکی از این تئوری‌ها هنگامی جدایی مالکیت و مدیریت وجود داشته باشد به سبب تمایلات شخصی مدیر، احتمال درگیری او در برنامه‌های مالیاتی بیشتر خواهد بود. پژوهش‌ها حاکی از آن است که مدیران به سبب مشکلات نمایندگی در دو سرطیف واکنش به اجتناب مالیاتی، قرار می‌گیرند: یعنی اینکه یا بیش از حد محافظه کارانه عمل می‌کنند و یا بیش از حد جسورانه در برنامه مالیاتی درگیر می‌شوند (چن و چو^۶، ۲۰۰۵؛ دسای و دهارماپالا^۷، ۲۰۰۶؛ کیم و همکاران^۸، ۲۰۱۱).

در این پژوهش، هدف آن است که اولاً قابلیت تبیین متغیرهای نقدشوندگی و هزینه نمایندگی به وسیله سودآوری تعیین گردد و ثانیاً تأثیر همزمان این متغیرها بر اجتناب مالیاتی مورد آزمون قرار گیرد. بنابراین، با توجه به مطالب فوق می‌توان این سؤال را مطرح کرد که آیا سودآوری به عنوان یک متغیر مستقل تأثیرگذار پایه می‌تواند اثرگذاری متغیرهای دیگر بر اجتناب مالیاتی را تحت تأثیر قرار دهد یا خیر؟

مبانی نظری پژوهش

اجتناب مالیاتی

اجتناب از پرداخت مالیات، به عنوان استفاده از روش‌های برنامه ریزی مالیاتی که به طور قانونی، پرداخت مالیات بر درآمد شرکت‌ها را کاهش می‌دهد، تلقی می‌شود (رگو و ویلسون^۹، ۲۰۰۹؛ هلون و هتزن^{۱۰}، ۲۰۱۰). از جمله موضوعات بسیار مهم که در حال حاضر در اکثر پژوهش‌ها مورد توجه است، بحث اجتناب و عوامل مؤثر بر آن و نتایجی

است که از آن حاصل می‌شود. از دیدگاه نظری، منظور از اجتناب مالیاتی، تلاش در جهت کاهش مالیات‌های پرداختی است. اجتناب از مالیات، در واقع نوعی استفاده از خلاءهای قانونی در قوانین مالیاتی در جهت کاهش مالیات است؛ بنابراین به نظر می‌رسد بسیاری از شرکت‌ها درگیر اجتناب مالیاتی باشند و به همین دلیل تعیین عوامل تأثیرگذار بر سطح اجتناب مالیاتی در شرکت‌ها دارای اهمیت زیادی است (پژویان، ۱۳۸۰). فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات به طور متداول به ابزارهای صرفه جویی مالیات مربوط می‌شود که منابع را از دولت به سهامداران انتقال می‌دهد و بنابراین ارزش بعد از مالیات شرکت را افزایش می‌دهد (دسایبی و دارمپالا، ۲۰۰۹). برخی از پژوهشگران بر ویژگی‌های شرکت مثل نوع صنعت، اندازه شرکت، عمر شرکت و دیگر متغیرهای جانبی و دیگران، انگیزه‌هایی را مثل پاداش، ساختار مالکیت، هزینه نمایندگی و نقدشوندگی به عنوان عوامل محرک بر فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات ذکر کرده‌اند (گراهام و توکر^{۱۰}، ۲۰۰۶).

نقدشوندگی

آمیهود و مندلسون^{۱۱} (۱۹۸۶) نقدشوندگی را به عنوان درجه‌ای که یک دارایی یا ورقه بهادار می‌تواند در بازار، بدون تأثیر بر قیمت آن، مورد معامله قرار گیرد، تعریف می‌کنند (گریک هاین و تیمفجیوا^{۱۲}، ۲۰۰۸). در تعریفی دیگر آمیهود و همکاران^{۱۳} (۲۰۰۵) نقدشوندگی را سهولت در معامله اوراق بهادار بیان می‌کنند. چاکو^{۱۴} (۲۰۰۸) تعریف مختصری از نقدشوندگی ارائه می‌نماید: نقدشوندگی، شکاف بین ارزش بنیادی یک دارایی و قیمتی است که دارایی در حال حاضر مورد معامله قرار می‌گیرد (نیسکانن^{۱۵}، ۲۰۰۹).

ارتباط تجربی نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی را می‌توان از دو دیدگاه تبیین کرد: دیدگاه اول اینکه نقدشوندگی بیشتر، ممکن است از طریق بازخورد مثبت ناشی از قیمت‌های سهام، بر تصمیم‌گیری مدیران شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاری در برنامه‌های اجتناب مالیاتی اثرگذار باشد (یحیی زاده فر و خرم‌دین، ۱۳۸۷). در دیدگاه دوم رابطه

بالقوه میان نقدشوندگی و اجتناب مالیاتی شرکت می‌تواند براساس سودآوری شرکتی تبیین شود. بنابراین، نقدشوندگی به عنوان عاملی مؤثر بر سودآوری مورد توجه خاص مدیران مالی شرکت‌ها قرار می‌گیرد تا بتوانند از طریق نشان دادن وضعیت مناسب سهام شرکت، توان تأمین مالی شرکت را افزایش دهند.

هزینه نمایندگی

در تصمیم‌گیری‌های مالی شرکت‌ها دو موضوع مورد توجه بسیار زیاد تئوری پردازان و پژوهشگران بوده است؛ ملاحظات مربوط به هزینه سرمایه و موضوعات مربوط به رابطه و هزینه نمایندگی. رابطه نمایندگی از این منظر قابل توجه است که به بررسی روابط بین مدیران، سهامداران و اعتباردهندگان می‌پردازد (مارتینوا و رنه بوگ^۶، ۲۰۰۹). همچنین این تئوری قابلیت تعمیم رابطه بین شرکت و ممیزان مالیاتی را دارد. به گفته پژوهشگران، ساختار سرمایه شرکت از طریق هزینه‌های نمایندگی ناشی از تضاد منافع بین ذینفعان مختلف شرکت تعیین می‌گردد و نهایتاً نقطه تعادلی بین ذینفعان مختلف تعیین کننده هزینه سرمایه و ساختار سرمایه خواهد بود (جباری و همکاران، ۱۳۹۲).

در یک طرف طیف جاه طلبی‌های شخصی مدیران وجود دارد که می‌خواهند با کسب سودآوری بیشتر برای شرکت از مزایای آن بهره‌مند گردند ولی در سر دیگر طیف هزینه‌های بالقوه مربوطه وجود دارد که اگر توان کسب سودآوری از مجاری مجاز میسر نباشد تنها راه ممکن حرکت در مسیر کاهش هزینه‌های خروجی شرکت و بالطبع آن افزایش سودآوری شرکت است که یکی از مهمترین این خروجی‌ها، هزینه‌های مالیاتی است. مسئله نمایندگی مفاهیم اجتناب مالیاتی را تأیید می‌کند ولی این موضوع بدین مفهوم نیست که اجتناب مالیاتی همیشه به افزایش ثروت سهامداران بیرونی منجر شود (دیدار و همکاران، ۱۳۹۳). بنابراین انتظار می‌رود هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مستقیم داشته باشد.

سودآوری

اگرچه تعریف و برداشت واحدی از سود وجود ندارد ولی به طور کلی و از یک منظر کلان، سود به عنوان یکی از مهمترین شاخص‌های عملکرد شرکت‌ها تلقی می‌شود. در پژوهش‌های زیادی به تأثیر متغیرهای مختلف بر سود شرکت‌ها پرداخته شده است. در این پژوهش‌ها تأکید اصلی بر پیش‌بینی سودآوری و یافتن معیارهای مرتبط با قدرت سودآوری بوده است. از سوی دیگر پژوهش‌های فراوانی به تأثیر سودآوری بر دیگر متغیرهای مرتبط با شرکت‌ها پرداخته‌اند. بر پایه استدلال این گروه از پژوهش‌ها، سودآوری به عنوان نتیجه تلاش‌های یک شرکت، قدرت لازم برای تأثیرگذاری بر بسیاری از جنبه‌های شرکت‌ها را دارد. پژوهش‌هایی تأثیرگذاری شاخص‌های مختلف سودآوری را بر هزینه نمایندگی (نظیر چری و وانگ، ۲۰۱۴) و بر قدرت نقدشوندگی (نظیر جاکوب و روینسون، ۲۰۰۹) مورد بررسی قرار داده‌اند. آن چنان که گفته شد هزینه نمایندگی و قدرت نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی می‌تواند تأثیرگذار باشند (نظیر آرمسترانگ و همکاران، ۲۰۱۵، آندرسن و تیویتن، ۲۰۱۷). بنابراین دور از ذهن نخواهد بود که تأثیر این عوامل بر اجتناب مالیاتی با نقش دوگانه سودآوری در تبیین آنها و همچنین در تبیین اجتناب مالیاتی در یک سیستم معادلات همزمان قابل بررسی باشد.

پیشینه پژوهش

چن و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با موضوع نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی با نمونه ۳۴۲۲۱ سال-شرکت بین سال‌های ۱۹۹۳ الی ۲۰۱۰ پرداختند. نتایج نشان داد که تأثیر نقدشوندگی سهام بر اجتناب مالیاتی از لحاظ آماری معنادار است و هرچه نقدشوندگی سهام بالاتر باشد اجتناب مالیاتی کمتری وجود خواهد داشت. احمد^{۱۷} (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی اثر نقدشوندگی بر سودآوری شرکت‌ها پرداخت، در این تحقیق برای نقدشوندگی از نسبت آنی استفاده گردید، نتایج تحقیق نشان دهنده رابطه مثبت و ضعیف بین نقدشوندگی و سودآوری بوده است.

آرمسترانگ و همکاران^{۱۸} (۲۰۱۵) به بررسی تأثیر راهبری شرکتی بر اجتناب مالیاتی طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱ با نمونه‌ای ۱۲۲۷۵ سال شرکت پرداختند. آنها دریافتند بین تأثیر راهبری شرکتی و اجتناب مالیاتی رابطه معناداری وجود ندارد. **آتوود و همکاران^{۱۹}** (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و پایداری سود با جریان‌های نقدی آتی پرداختند، یافته‌های این مطالعه نشان داد که استفاده از اجتناب مالیاتی، کیفیت سود شرکت را کاهش می‌دهد.

کیم و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهشی بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ریسک سقوط قیمت سهام پرداختند، بررسی‌های آنها نشان داد در شرکت‌هایی که اقدام به اجتناب از پرداخت مالیات کرده‌اند، ریسک سقوط آتی قیمت سهام بیشتر است، یافته‌های این پژوهش همچنین نشان داد که رابطه مثبت بین اجتناب مالیاتی و ریسک سقوط آتی قیمت سهام، در شرکت‌هایی که نظام راهبری شرکتی قوی‌تری دارند، ضعیف‌تر است.

غلامی کیان و فقیه (۱۳۹۶) به تأثیر اجتناب مالیاتی بر قدرت پیش‌بینی سود با نمونه ۹۹ تایی از شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۴ به صورت تحلیل داده ترکیبی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که اجتناب مالیاتی، قدرت پیش‌بینی سود را کاهش می‌دهد. **علیزاده و همکاران (۱۳۹۴)** به بررسی رابطه بین نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی با در نظر گرفتن اهمیت راهبری شرکتی و محدودیت‌های مالی با نمونه ۱۲۰ تایی از شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۸۶ پرداختند. یافته پژوهش نشان می‌دهد بین نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی ارتباط معناداری وجود دارد. این ارتباط در خصوص شرکت‌هایی که محدودیت مالی بیشتری دارند، قوی‌تر از شرکت‌هایی است که محدودیت مالی کمتری دارند.

مشایخی و سیدی (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی رابطه راهبری شرکتی و اجتناب مالیاتی پرداختند. برای این منظور ۱۴۶ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق

بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۱ الی ۱۳۹۱ به صورت الگوی پنل نامتوازن مورد آزمون قرار گرفت و نتایج مبین آن است که رابطه معناداری بین راهبری شرکتی و اجتناب مالیاتی وجود ندارد. علاوه بر این، رابطه منفی و معناداری بین متغیرهای کنترلی سودآوری و اندازه شرکت و همچنین رابطه مثبت و معناداری بین حسابرسی مالیاتی و اجتناب مالیاتی مشاهده گردید. **محمودی (۱۳۹۳)** در پژوهشی به بررسی تأثیر اجتناب مالیاتی و پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۱ پرداخت. نتایج بیانگر این بود که بین اجتناب مالیاتی و پایداری سود رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

فروغی و محمدی (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش و سطح نگهداشت وجه نقد در بازه زمانی ۱۳۸۸-۱۳۸۱ پرداخته، چنین نتیجه‌گیری کردند که اجتناب مالیاتی بر سطح نگهداشت وجه نقد و همچنین ارزش وجه نقد نگهداری شده تأثیر منفی دارد. **رستگار و همکاران (۱۳۹۳)** به بررسی رابطه هزینه‌های نمایندگی و اندازه شرکت با نسبت‌های سودآوری پرداختند. در این پژوهش داده‌های مربوط به ۸۰ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۱ با استفاده از الگوی رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفت و نتایج نشان داد بین هزینه‌های نمایندگی با حاشیه سود، رابطه معناداری وجود ندارد اما بین اندازه شرکت و حاشیه سود، رابطه معناداری مشاهده گردید.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های این پژوهش به شرح زیر است:

- فرضیه ۱: نقدشوندگی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.
- فرضیه ۲: سودآوری از طریق تأثیر بر نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.
- فرضیه ۳: سودآوری از طریق تأثیر بر هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.

روش تحقیق

این مطالعه براساس مبانی نظری و ادبیات موضوع به بررسی تأثیر هزینه نمایندگی و نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی از طریق سودآوری می‌پردازد، لذا این پژوهش از نظر هدف، جزء پژوهش‌های کاربردی و از نظر روش، جزء پژوهش‌های توصیفی همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس و اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش برای نمونه‌گیری از روش سیستماتیک استفاده شده است، بدین منظور کلیه شرکت‌های جامعه آماری که دارای شرایط زیر بوده‌اند به عنوان نمونه انتخاب و بقیه حذف شده‌اند:

(۱) جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، مؤسسات مالی و بانکی و لیزینگ، بیمه، واسطه‌گری‌های مالی نباشند. دلیل این امر تفاوت در نوع فعالیت آنها است.
(۲) به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند در همان سال باشد.

(۳) در سال مورد نظر حداقل هر سه ماه یکبار سهام آنها مبادله شده باشند.

(۴) کلیه داده‌های مورد نیاز پژوهش برای شرکت‌های مورد بررسی موجود باشد.

با توجه به شرایط و محدودیت‌های فوق، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ۵۹ شرکت به عنوان نمونه طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ بدست آمد. اطلاعات مورد نیاز در زمینه ادبیات و پیشینه پژوهش از روش مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه متغیرها از نرم‌افزار اطلاعاتی ره آورد نوین به دست آمد.

متغیرهای پژوهش

جهت بررسی روابط متقابل، در سیستم معادلات همزمان متغیرها به دو گروه درون‌زا و برون‌زا تقسیم می‌شوند (گجراتی^{۲۰}، ۲۰۰۴). متغیر برون‌زا، متغیری است که هیچ اثری از سایر متغیرهای درون‌الگو نمی‌پذیرد؛ بلکه مقدار آن در خارج الگو تعیین می‌شود. متغیر درون‌زا، متغیری است که از حداقل یک متغیر دیگر در الگو و الگوی طراحی شده اثر

می‌پذیرد؛ به این گونه که متغیر درون‌زا نیز به نوبه خود از متغیرهای درون‌زای دیگر تأثیر می‌پذیرند یا بر آن تأثیر می‌گذارند (نمازی و شکراللهی، ۱۳۹۳). به طور خلاصه می‌توان گفت که در این موارد بین متغیرهای درون‌زا و بعضی از متغیرهای برون‌زا، رابطه‌ای یکطرفه و بین متغیرهای درون‌زا با یکدیگر، رابطه‌ی دو طرفه یا هم‌زمان وجود دارد که در نتیجه تفکیک متغیرها به متغیرهای مستقل وابسته اعتبار خود را از دست می‌دهد. متغیرهای پژوهش شامل متغیر وابسته، برون‌زا، درون‌زا و کنترلی که در جدول شماره ۱ به صورت کامل آورده شده است.

جدول شماره ۱. متغیرهای پژوهش

منبع	نحوه محاسبه	نام متغیر	نوع متغیر
وانگ (۲۰۱۱) مشایخی و علی‌پناه (۱۳۹۳)	$\frac{\text{کل هزینه مالیات بر درآمد}}{\text{کل سود حسابداری قبل از مالیات}}$	اجتناب مالیاتی	وابسته
چن (۲۰۰۵)	$\sum \frac{\text{حجم معاملات}}{\text{کل سهامداران}}$	نقدشوندگی	درون‌زا
ترونک (۲۰۰۶) و مرادی و همکاران (۱۳۹۲)	$\text{هزینه نمایندگی} = \frac{\text{فروش سالانه}}{\text{مجموع دارایی‌ها}}$	هزینه نمایندگی	درون‌زا
حساس یگانه و شهریاری (۱۳۸۹)	$\text{ROA} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{کل دارایی‌ها}}$	نسبت ROA	برون‌زا
حساس یگانه و شهریاری (۱۳۸۹)	$\text{Lev}_{i,t} = \frac{\text{کل بدهی}}{\text{کل دارایی}}$	اهرم مالی	کنترلی
شورورزی و پهلوان (۱۳۸۹)	$\text{اندازه شرکت} = \text{Log}(\text{Sale})$ sale = فروش همان سال	اندازه شرکت	کنترلی

الگوی پژوهش

از آنجایی که در پژوهش حاضر متغیرهای مستقل (هزینه نمایندگی و نقدشوندگی) به عنوان تابعی از متغیر سودآوری تلقی می‌شوند (متغیر درون‌زا) از لحاظ مفاهیم آماری استفاده از رگرسیون حداقل مربعات امکان‌پذیر نیست؛ زیرا بین این متغیرها و خطا همبستگی وجود دارد. برای حل این مشکل، می‌توان از روش‌های برآورد حداقل مربعات همزمان، استفاده نمود (کوتسونیس، ۱۹۷۷) و از آنجایی که در این پژوهش تخمین متغیرهای مستقل درون‌زا با استفاده از یکبار تخمین بر مبنای متغیر برون‌زا (سودآوری) امکان‌پذیر است، سیستم معادلات همزمان دو مرحله‌ای روش مناسبی است. لازم به ذکر است در سیستم معادلات همزمان، تعداد معادله‌ها بیشتر از یک خواهد بود؛ به این ترتیب که برای هر متغیر درون‌زا یک معادله است. پس برخلاف الگوهای تک معادله‌ای، در الگوهای معادلات همزمان بدون توجه به اطلاعات حاصل از سایر معادلات سیستم نمی‌توان به تخمین پارامترهای یک معادله منفرد پرداخت (گجراتی، ۲۰۰۴؛ گرین^{۲۱}، ۲۰۰۲؛ ذوالنور، ۱۳۷۴).

جدول شماره ۲. الگوهای پژوهش

الگو	فرضیه	الگوهای پژوهش
۱	نقدشوندگی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.	$TAV_{i,t} = \beta_1 nnn_{i,t} + \beta_2 Ctt_{i,t} + \beta_3 i_{i,t} + \beta_4 ze_{i,t} + \beta_5 ee_{i,t} + \beta_6 v_{i,t}$
۲	سودآوری از طریق تأثیر بر نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.	$Turn_{i,t} = \beta_1 Raa_{i,t} + \beta_2 ze_{i,t} + \beta_3 v_{i,t}$
۳	سودآوری از طریق تأثیر بر هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر معناداری دارد.	$Cost_{i,t} = \beta_1 Raa_{i,t} + \beta_2 zze_{i,t} + \beta_3 v_{i,t}$
<p>$TAV_{i,t}$ = اجتناب مالیاتی شرکت i ام در سال t، $Turn_{i,t}$ = گردش معاملات شرکت i ام در سال t</p> <p>$Cost_{i,t}$ = هزینه نمایندگی شرکت i ام در سال t، $Size_{i,t}$ = اندازه شرکت i ام در سال t، $Lev_{i,t}$ = اهرم مالی شرکت i ام در سال t، $ROA_{i,t}$ = سودآوری شرکت i ام در سال t.</p>		

بر اساس متغیرهای تعریف شده، سیستم معادلات همزمان ۲ مرحله‌ای به صورت جدول شماره ۲ فرموله می‌شود.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

آمار توصیفی

در این بخش به منظور کسب یک دید کلی نسبت به متغیرهای پژوهش، برخی از خصوصیات مربوط به آنها شامل مقادیر مربوط به آنها شامل مقادیر مربوط به کمینه، بیشینه، میانگین، انحراف معیار به طور خلاصه در جدول شماره ۳ گردآوری شده است:

جدول شماره ۳. آمار توصیفی

نام متغیر	نماد متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
اجتناب مالیاتی	TAV	۰/۰۰۰	۰/۲۲۵	۰/۰۹۴	۰/۰۸۸
گردش معاملات	Turn	۰/۰۰۰	۲/۳۹۷	۰/۲۸۴	۰/۳۸۷
هزینه نمایندگی	Cost	۰/۰۱۶	۶/۴۰۳	۱/۰۴۱	۰/۶۹۹
سودآوری	ROA	-۰/۳۱۲	۰/۶۱۶	۰/۰۹۵	۰/۱۳۴
اندازه شرکت	SIZE	۵/۸۹۸	۱۵/۴۶۳	۱۲/۱۲۶	۰/۸۴۴
اهرم مالی	LEVRG	۰/۱۴۷	۱/۵۷۹	۰/۶۴۹	۰/۲۲۱

باتوجه به جدول شماره ۳ متوسط اجتناب مالیاتی به طور میانگین ۹ درصد است که نشان دهنده این مطلب است که بعضی از شرکت‌ها هیچ گونه فرار مالیاتی نداشته‌اند و برخی دیگر فرار بالایی را برای خود رقم زدند. متوسط گردش معاملات ۲۸/۴ درصد است که دارای بیشترین گردش معاملاتی به مقدار ۲/۳۹۷۷ و کمترین آن ۰/۰۰۰۲ است. میانگین هزینه نمایندگی ۱/۰۴۱ است که بیشترین مقدار ۶/۴۰۳۱ و کمترین مقدار برابر ۰/۰۱۶۰۵ است. همچنین میانگین سودآوری برابر ۰/۰۹۵ که بیشترین و کمترین مقدار به ترتیب برابر ۰/۶۱۶۵ و -۰/۳۱۲۵ است. باتوجه به میانگین اندازه شرکت که برابر ۱۲/۱۲۶ است می‌توان نتیجه گرفت که اکثر شرکت‌ها از اندازه بالایی برخوردارند. متوسط مقدار اهرم مالی برابر ۰/۶۴۹ که بیشترین مقدار ۱/۵۷۹۴ و کمترین آن ۰/۱۴۷۰ است.

آمار استنباطی

آزمون مانایی

در پژوهش حاضر از آزمون‌های ریشه واحد از نوع آزمون (لوین-لین-چو) برای بررسی مانا بودن تمامی متغیرها استفاده شده است. نتایج از آن حکایت داشت که سطح معناداری درباره همه متغیرها از ۵٪ کمتر است؛ بنابراین، همه متغیرها در سطح ۵٪ پایا هستند. به علت آنکه ارائه اطلاعات در پیوند با این آزمون‌ها، از حوصله این مقاله خارج است و موجب افزایش حجم آن می‌شود، تنها نتایج آزمون مانایی متغیرهای درون‌زا در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

جدول شماره ۴. آزمون (لوین-لین-چو)

متغیر	آماره	سطح معناداری
گردش معاملات	-۱۲/۵۶۳	۰/۰۰۰
هزینه نمایندگی	-۲۰/۲۷۲	۰/۰۰۰

آزمون درون‌زا بودن متغیرهای درون‌زا

برای پذیرش سیستم مورد استفاده به منزله یک سیستم معادلات همزمان، لازم است اریب همزمانی متغیرهای درون‌زا آزموده شود. در صورتی که درون‌زایی متغیرهای درون‌زا اجزای نگردد، اریب معادلات همزمان دچار خدشه می‌شود؛ بنابراین نمی‌توان از سیستم معادلات همزمان استفاده کرد. به منظور آزمون درون‌زا بودن از آزمون تعدیل شده **هاسن^{۲۲} (۱۹۷۶)** استفاده می‌شود که از سوی **دیویدسون و مککینون^{۲۳} (۱۹۸۳)** ارائه شده است. در این آزمون دو متغیر درون‌زای پژوهش حاضر تشریح شده است. ابتدا متغیر $Turn_{i,t}$ (گردش معاملات) و $Cost_{i,t}$ (هزینه نمایندگی) با استفاده از همه متغیرهای برون‌زای سیستم به وسیله نرم‌افزار اقتصادسنجی ایویوز برآورد شد و مقادیر باقیمانده ناشی از تخمین به صورت یک متغیر جداگانه در نظر گرفته شد (مثلاً F و E)؛ سپس معادله اجتناب مالیاتی را نوشته و آن را با استفاده از همه متغیرهای سابق به علاوه متغیر E برآورد کرده؛ حال اگر ضریب جدید E و F معنادار باشد نشان می‌دهد متغیرهای گردش معاملات و هزینه نمایندگی در معادله اجتناب مالیاتی درون‌زا است.

با انجام عملیات فوق، نتایج مندرج در جداول شماره ۵ و ۶ نشان داد که، درون‌زایی متغیرهای گردش معاملات سهام و هزینه نمایندگی در معادله اجتناب مالیاتی مورد تأیید قرار گرفت.

جدول شماره ۵. بررسی درون‌زایی هزینه نمایندگی در معادله اجتناب مالیاتی			
متغیر	ضریب	آماره	احتمال
E	-۰/۰۱۹	-۲/۳۲۸	۰/۰۱۰

جدول شماره ۶. بررسی درون‌زایی گردش معاملات در معادله اجتناب مالیاتی			
متغیر	ضریب	آماره	احتمال
F	۰/۳۰۲	۲/۰۴۱	۰/۰۱۷

حال که از این طریق نیز رابطه متقابل بین هزینه نمایندگی و گردش معاملات مورد تأیید قرار گرفت، تخمین این معادلات از طریق سیستم معادلات همزمان امکان پذیر بوده و نتایج در ادامه آورده شده است.

نتایج آزمون فرضیه اول

فرضیه اول پژوهش بدین صورت بیان شد که نقدشوندگی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتایج معادله اجتناب مالیاتی مندرج در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد، سطح معناداری نقدشوندگی و هزینه نمایندگی در معادله اجتناب مالیاتی کمتر از سطح خطای ۵ درصد است و می‌توان نتیجه گرفت که نقدشوندگی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر دارد. سپس با استفاده از ضریب نقدشوندگی (۰/۰۳۶-) در معادله اجتناب مالیاتی می‌توان نتیجه گرفت که نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر منفی و معکوس دارد. همچنین با استفاده از ضریب هزینه نمایندگی (۰/۰۲۹) در معادله اجتناب مالیاتی می‌توان نتیجه گرفت که هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت دارد.

نتایج آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم پژوهش بدین صورت بیان شد که سودآوری از طریق تأثیر بر نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی، تأثیر مثبت و معناداری دارد. برای بررسی این فرضیه سیستم

معادلات هم‌زمان اجتناب مالیاتی و نقدشوندگی برآورد شده است. نتایج معادله اجتناب مالیاتی و نقدشوندگی مندرج در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد در معادله نقدشوندگی سطح معناداری سودآوری کمتر از سطح خطای ۵ درصد است که می‌توان نتیجه گرفت سودآوری هم بر نقدشوندگی تأثیر دارد. سپس با استفاده از ضریب نقدشوندگی ($-0/036$) در معادله اجتناب مالیاتی و ضریب سودآوری ($0/417$) در معادله نقدشوندگی، با توجه به حاصل ضرب ضرایب نقدشوندگی و سودآوری می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر سودآوری از طریق نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی منفی است.

جدول شماره ۷. نتایج برآورد الگوهای رگرسیونی پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	معادله اجتناب مالیاتی		معادله گردش معاملاتی		معادله هزینه‌نماینده	
		سطح معناداری	ضریب	سطح معناداری	ضریب	سطح معناداری	ضریب
عرض از مبدأ	C	0/278	0/000	0/928	0/000	0/000	0/928
نقدشوندگی	Turn	-0/036	0/000	-	-	-	-
هزینه‌نماینده	Cost	0/029	0/000	-	-	-	-
سودآوری	ROA			0/417	0/033	0/542	0/014
اندازه شرکت	Size			-0/057	0/002	0/009	0/775
اهرم مالی	Lev			0/156	0/179	0/529	0/01

نتایج آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم پژوهش بدین صورت بیان شد که سودآوری از طریق تأثیر بر هزینه‌نماینده‌گی بر اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت و معناداری دارد. برای بررسی این فرضیه سیستم معادلات هم‌زمان اجتناب مالیاتی و هزینه‌نماینده‌گی برآورد شده است. نتایج معادله اجتناب مالیاتی و هزینه‌نماینده‌گی مندرج در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد در معادله هزینه‌نماینده‌گی سطح معناداری سودآوری کمتر از سطح خطای ۵ درصد است که می‌توان نتیجه گرفت سودآوری هم بر هزینه‌نماینده‌گی تأثیر دارد. سپس با استفاده از ضریب هزینه‌نماینده‌گی ($0/029$) در معادله اجتناب مالیاتی و ضریب سودآوری ($0/542$) در معادله هزینه‌نماینده‌گی

نمایندگی، با توجه به حاصل ضرب ضرایب هزینه نمایندگی و سودآوری می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر سودآوری از طریق هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی مثبت است.

بحث و نتیجه‌گیری

بر طبق پژوهش‌های گذشته و مطابق با مبانی نظری، سودآوری قابلیت اثرگذاری بر بسیاری از متغیرهای منشعب از ویژگی‌های شرکت را دارد (مانند **چن و همکاران، ۲۰۱۹؛ برگر و هان، ۲۰۰۷**) زیرا سودآوری تعیین‌کننده جنبه‌های کمی عملکرد شرکت‌ها است که هم برای سهامداران و هم برای اعتباردهندگان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین این متغیر شاخص در اختیار سهامداران برای ارزیابی عملکرد مدیران است و سرمایه‌گذاران با توجه به پیش‌بینی‌های مربوط به آن، به قیمت‌گذاری سهام کمک می‌کنند. پس انتظار می‌رود نقدشوندگی سهام توسط سودآوری قابل تبیین باشد. با توجه به مباحث مربوط به رابطه نمایندگی، سودآوری قابلیت تبیین هزینه نمایندگی را دارد، زیرا عنصر اصلی قابل تغییر در کشمکش‌های مدیران با سایر ذی‌نفعان شرکت، نهایتاً سودآوری است (مانند **چن و همکاران، ۲۰۱۹؛ برگر و هان، ۲۰۰۷**). از طرف دیگر مبنای تشخیص مالیات قدرت سودآوری است پس انتظار می‌رود سودآوری بر اجتناب مالیاتی تأثیر مستقیم داشته باشد (مانند **نظری و همکاران، ۱۳۹۱**). هزینه نمایندگی با دو دیدگاه رقیب بر اجتناب مالیاتی تأثیرگذار است که از یک طرف تأثیر مستقیم و از طرف دیگر تأثیر غیر مستقیم دارد.

یافته پژوهش نشان داد سودآوری قابلیت تبیین هر یک از متغیرهای نقدشوندگی و هزینه نمایندگی را به عنوان متغیر درون‌زا دارد و با توجه به نتایج معادلات همزمان، نقدشوندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیرگذار بوده است و رابطه آن منفی و هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی تأثیرگذار بوده و مثبت است. هرچند پژوهش مستقیمی به بررسی تأثیر سودآوری به عنوان یک متغیر برون‌زا بر اجتناب مالیاتی نپرداخته است، ولی به نتایج پژوهش‌های نسبتاً مشابه اشاره می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان داد نقدشوندگی، رابطه

معناداری با اجتناب مالیاتی دارد که جهت آن منفی و معکوس است که در مشابَهت با نتایج تحقیق آندرسن و تیویتن (۲۰۱۷) و چن و همکاران (۲۰۱۹) است. همچنین **علیزاده و همکاران (۱۳۹۴)** در ایران، معنادار بودن این رابطه را تأیید می‌کنند. یافته‌ها در مورد تأثیر هزینه نمایندگی بر اجتناب مالیاتی مطابق با پژوهش **امجدی و مسلمی امره (۱۳۹۵)** است. یافته‌های **کروکر و اسلمرد (۲۰۰۵)** در مورد رابطه بین فرار مالیاتی و هزینه‌های نمایندگی تا حدودی متناقض با نتایج این پژوهش است.

در این پژوهش با توجه به توقف معاملاتی بسیاری از نمادها، امکان‌گزینش نمونه آماری مناسب عملاً وجود نداشت؛ به همین دلیل این نتایج این پژوهش باید همراه با سایر موارد مد نظر قرار گیرد. یا توجه به شیوه بررسی شده در این پژوهش به فعالان بازار توصیه می‌شود بیشتر بر متغیرهای برون‌زا و پایه نظیر سودآوری در شرکت‌ها تمرکز نمایند، زیرا این متغیرها به نوبه خود بر دیگر عوامل مرتبط با شرکت‌ها تأثیر گذارند. با توجه به امکان تفکیک متغیرهای پایه از متغیرهای ثانویه مربوط به ویژگی‌های شرکت‌ها، به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود به بررسی اجتناب مالیاتی از طریق متغیرهای دیگر از قبیل نگهداشت وجه نقد و کارایی مدیران پردازند.

یادداشت‌ها

1. Chen and et al.
2. Larty and et al.
3. Desai and Dharmapala
4. Berger and Hann
5. KHana and Sonti
6. Chen and Chu
7. Kim and et al.
8. Rego and Wilson
9. Hanlon and Heitzman
10. Graham and Tucker
11. Amihud and Mendelson
12. Grecuhia and Timofejera
13. Amihud and et al.
14. Chako
15. Niskanen
16. Matynova and Renneboog
17. Ahmad
18. Armstrong and et al.
19. Atwood and et al.
20. Gujarati
21. Green
22. Hasman
23. Davidson and MacKinnon

منابع

- امجدی، اکبر؛ مسلمی امره، سیدامید. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین اجتناب از مالیات و هزینه نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دومین همایش ملی مباحث نوین در حسابداری، مدیریت و کارآفرینی*. مینودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مینودشت.
- پژویان، جمشید. (۱۳۸۰). بررسی تبعات اقتصادی مالیات بر ارزش افزوده در اقتصاد ایران، *پژوهشنامه اقتصادی*. ۱۳۴-۲۵.
- حساس یگانه، یحیی؛ شهریاری، علیرضا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و محافظه کاری در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۲(۲)، ۷۷-۹۴.
- جباری، حسین؛ رحمانی، حلیمه؛ وفاپور، محمدعلی. (۱۳۹۲). تأثیر سیاست‌های تأمین مالی بر هزینه نمایندگی. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*. ۱۷۲-۱۵۳.
- دیدار، حمزه؛ منصورفر، غلامرضا؛ کفعمی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر شکاف مالیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۱(۴)، ۴۳۰-۴۰۹.
- ذوالنور، سیدحسین. (۱۳۷۴). *مقدمه‌ای بر اقتصادسنجی*، شیراز: دانشگاه شیراز.
- رستگار، حسین؛ رضوی قمی، بهروز؛ گلزاده، حمید. (۱۳۹۳). بررسی رابطه هزینه‌های نمایندگی و اندازه شرکت با نسبت‌های سودآوری، *اولین همایش ملی حسابداری*، شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی.
- شورورزی، محمدرضا؛ پهلوان، رحیم. (۱۳۸۹). تأثیر اندازه شرکت بر هموارسازی سود. *پژوهش‌های مدیریت*، ۸۷، ۶۹-۸۰.
- علیزاده، امیرخادم؛ حنجری، سارا؛ امینی، محمدعلی؛ رسائیان، امیر. (۱۳۹۴). نقدشوندگی سهام و اجتناب مالیاتی با در نظر گرفتن اهمیت حاکمیت شرکتی و محدودیت‌های مالیاتی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۲(۴)، ۴۷۸-۴۶۱.
- غلامی کیان علیرضا؛ فقیه، محسن. (۱۳۹۶). تأثیر اجتناب مالیاتی بر قدرت پیش‌بینی سود. *پژوهشنامه مالیات*. ۲۵(۳۳)، ۲۲۷-۲۴۴.
- فروغی، داریوش؛ محمدی، شکوفه. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و ارزش و سطح نگهداشت وجه نقد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهشنامه مالیات*، ۲۰، ۱۲۲-۱۰۱.
- مشایخی، بیتا؛ سیدی، سیدجلال. (۱۳۹۴). راهبری شرکتی و اجتناب مالیاتی، *دانش حسابداری*، ۶(۲۰)، ۸۳-۱۰۳.

- مشایخی، بیتا؛ علی‌پناه، صبری. (۱۳۹۳). تأثیر راهبری شرکتی بر رابطه بین اجتناب از مالیات و ارزش شرکت. *حسابداری مالی و حسابرسی*، ۵(۲۵)، ۴۹-۶۴.
- محمودی، علی. (۱۳۹۳). تأثیر اجتناب مالیاتی بر پایداری سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و حسابداری*. مؤسسه آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی کار.
- مرادی، مهدی؛ سعیدی، مجتبی؛ رضایی، حمیدرضا. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر اندازه و استقلال هیئت‌مدیره بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۲(۱)، ۳۵-۵۳.
- ملانظری، مهناز؛ نوری فرد، یداله؛ قشقایی عبدی، شقایق. (۱۳۹۱). اثرات متفاوت اندازه شرکت و نوع صنعت بر سودآوری. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۴(۱۶)، ۱۸۳-۱۵۷.
- نمازی، محمد؛ شکراللهی، احمد. (۱۳۹۳). بررسی تعامل بین سیاست بدهی و مالکیت نهادی در شرکت‌های دارویی و غیر دارویی در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از معادلات همزمان. *حسابداری سلامت*، ۳(۴)، ۸۰-۱۰۳.
- یحیی‌زاده‌فر، محمود؛ خرمدین، جواد. (۱۳۸۷). نقش عوامل نقدشوندگی و ریسک عدم نقدشوندگی بر مازاد بازده سهام در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۵(۵۳)، ۱۱۸-۱۰۱.

References

- Ahmad, R. (2016). A study of relationship between liquidity and profitability of standard chartered bank Pakistan: Analysis of financial statement approach. *Global Journal of Management and Business Research*, 16(1), 77-82.
- Alizadeh, A., Hanjari, S., Amini, M., Rasaeian, A. (2015). Stock liquidity and tax avoidance Focus on importance of corporate governance and tax constraints. *Accounting and Auditing Review*, 22(4), 461-478 [In Persian].
- Amihud, Y., Mendelson, H. (1986). Asset pricing & the bid-ask spread. *Journal of Financial Economics*, 17(2), 223-249.
- Amihud, Y., Mendelson, H., Pedersen, L.H. (2005). Illiquidity and stock returns: Liquidity and asset pricing. *Foundation and Trends in Finance*, 1, 269-364.
- Amjadi, A., Moslemi Amreh, S. (2016). Investigate the relationship between tax avoidance and the cost of representation on Tehran Stock Exchange. *The 2nd National Conference on New Issues in Accounting, Management and Entrepreneurship*. Minodasht, Islamic Azad University [In Persian].
- Andersen, J., Tveiten, A.H. (2017). The Effect of Corporate Tax Avoidance on Investments, and Its Relationship to Firm Liquidity, *Master's thesis*, BI Norwegian Business School.
- Armstrong, C.S., Blouin, J.L., Jagolinzer, A.D., Larcker, D.F. (2015). Corporate governance, incentives, and tax avoidance. *Journal of Accounting and Economics*, 60(1), 1-17.

- Atwood, T.J., Drake, M.S., Myers, J.N., Myers, L.A. (2012). Home country tax system characteristics and corporate tax avoidance: International evidence. *The Accounting Review*, 87(6), 1831-1860.
- Atwood, T.J., Drake, M.S., Myers, L.A. (2010). Book tax conformity, earnings persistence and the association between earnings and future cash flow. *Forthcoming Journal of Accounting and Economics*, 50, 111-125
- Berger, P.G., Hann, R.N. (2007). Segment profitability and the proprietary and agency costs of disclosure. *The Accounting Review*, 82(4), 869-906.
- Chacko, G.C., Jurek, J.W., Stafford, E. (2008). The price of immediacy. *The Journal of Finance*, 63(3), 1253-1290.
- Chako, G. (2008). Liquidity risk in financial markets. *Innovations in Investment Management*, HG Fong (ed).
- Chen, J. (2005). Pervasive liquidity risk & asset pricing. *Job Market Paper*, No 15.
- Chen, K.P., Chu, C. (2005). Internal control vs. external manipulation: A model of corporate income tax evasion. *RAND Journal of Economics*, 36, 151-164.
- Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., Shevlin, T. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms? *Journal of Financial Economics*, 3(95), 41-61.
- Chen, Y., Ge, R., Louis, H., Zolotoy, L. (2019). Stock liquidity and corporate tax avoidance. *Review of Accounting Studies*, 1-32.
- Cherr C., Wnng, R. (014). Eff c of profaaablty oowrrds f m s agnncy coss: Moderating effect of earning quality. *In Proceedings of the 1nd Advances in Business Research International Conference*, Springer, Singapore, 105-118.
- Crocker, K.J., Slemrod, J. (2005). Corporate tax evasion with agency costs. *Journal of Public Economics*, 89(9-10), 1593-1610.
- Davidson, R., MacKinnon, J.G. (1983). Small sample properties of alternative forms of the Lagrange multiplier test. *Economics Letters*, 12(3-4), 269-275.
- Desai, M.A., Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145-179.
- Desai, M.A., Dharmapala, D. (2009). Corporate tax avoidance and firm value. *The Review of Economics and Statistics*, 91(3), 537-546.
- Didar, H., Mansourfar, G., Kafami, M. (2014). Investigating the effect of corporate governance mechanisms on tax distortion on Tehran Stock Exchange. *Financial Accounting and Auditing Research*, 21(4), 409-430 [In Persian].
- Foroghi, D., Mohamadi, S. (2013). Investigating the relationship between tax evasion and value and the level of cash holdings on Tehran Stock Exchange. *Tax Research*, 20, 101-122 [In Persian].
- Gholami Kian, A., Faghhi, M. (2017). Impact of tax evasion on the power of predicting profits. *Tax Research*, 25(33), 227-244 [In Persian].

- Graham, J.R., Tucker, A.L. (2006). Tax shelters and corporate debt policy. *Journal of Financial Economics*, 81(3), 563-594.
- Grecuhina, K., Timofejeva, M. (2008). The impact of Liquidity providers on the Baltic Stock Exchange. *Unpublished Bachelor Thesis*, Stockholm University
- Grecuhina, K., Timofejeva, M. (2009). The impact of liquidity providers Baltic stock exchange. *Bachelors Thesis*, Stockholm school of economics of Riga.
- Greene, W.H. (2002). *Econometric Analysis*, 2nd Edition, New York: Prentice Hall.
- Gujarati, D.N. (2004). *Basic Econometrics*, Fourth Edition, New York: The McGraw-Hill Companies.
- Hanlon, M., Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 127-178.
- Hassas Yeganeh, Y., Shahriari, A. (2010). Investigating the relationship between ownership focus and conservatism in Tehran Stock Exchange. *Financial Accounting Research*, 2(2), 77-94 [In Persian].
- Hausman, J.A. (1976). Specification tests in econometrics. *Econometrica*, 46, 1251-1271.
- Jabari, H., Rahmani, H., Vafapour, M. (2013). The effect of financing policies on the cost of representation. *Financial Accounting and Auditing Research*, 5, 153-172 [In Persian].
- Jacob, L., Robinsen, A. (2009). The impact of earning on liquidity risk. *Emerging Markets Finance and Trade*, 35(2), 408-429.
- Khana, N., Sonti, R. (2004). Value creating stock manipulation: Feedback effect of stock prices on firm value. *Journal of Financial Markets*, 7, 237-270.
- Kim, J., Li, Y., Zhang, L. (2010). Corporate tax avoidance and stock price crash risk: Firm-level analysis. *Forthcoming Journal of Financial Economics*, 100, 639-662.
- Kim, J.B., Li, Y., Zhang, L. (2011). Corporate tax avoidance and stock price crash risk: Firm-level analysis. *Journal of Financial Economics*, 100(3), 639-662.
- Kotsovinos, N.E. (1977). Plane turbulent buoyant jets. Part 2. Turbulence structure. *Journal of Fluid Mechanics*, 81(1), 45-62.
- Lartey, V.C., Antwi, S., Boadi, E.K. (2013). The relationship between liquidity and profitability of listed banks in Ghana. *International Journal of Business and Social Science*, 4(3), 48-56.
- Mahmoudi, A. (2014). Impact of tax avoidance on the stability of earnings in companies accepted on Tehran Stock Exchange. *M.A. Thesis*, Department of management and accounting. Non-profit higher education institution of Kar [In Persian].

- Martynova, M., Renneboog, L. (2009). What determines the financing decision in corporate takeovers: Cost of capital, agency problems, or the means of payment? *Journal of Corporate Finance*, 15(3), 290-315.
- Mashayekhi, B., Alipanah, S. (2014). The impact of corporate governance on the relation between tax and value exclusion. *Financial Accounting and Auditing*, 5(25), 49-64 [In Persian].
- Mashayekhi, B., Seyedi, S. (2014). Corporate governance and tax avoidance. *Accounting Knowledge*, 6(20), 83-103 [In Persian].
- Molanazari, M., Nourifard, Y., Ghashghaei Abdi, S. (2012). The different effects of company size and industry on profitability. *Financial Accounting and Audit Research*, 4(16), 157-183 [In Persian].
- Moradi, M., Saeidi, M., Rezaei, H. (2013), Investigating the effect of board size and independence on the representation fees of companies accepted in Tehran Stock Exchange. *Empirical Accounting Research*, 2(1), 35-53 [In Persian].
- Namazi, M., Shokrollahi, A. (2014), Investigating the interaction between debt policy and institutional ownership in pharmaceutical and non-pharmaceutical companies in Tehran Stock Exchange using simultaneous equations. *Health Accounting*, 3(4), 80-103 [In Persian].
- Niskanen, V. V. (2009). Estimating the Liquidity Premium of Equity Indices. *Helsinki University of Technology, Master Thesis*.
- Pazhoyan, J. (2001), Investigating economic impact of value added tax on Iranian economy. *Economic Research*, 1, 25-34 [In Persian].
- Rastegar, H., Razavi Ghomi, B., Golzadeh, H. (2014). Investigation of the relationship between the cost of representation and the size of the company with the profitability ratio. *The First National Accounting Conference*, Shirvan, Islamic Azad University [In Persian].
- Rego, S.O., Wilson, R. (2009). Executive compensation, tax reporting aggressiveness, and future firm performance. *Working Paper*, University of Iowa.
- Shourvarzi, M., Pahlevan, R. (2009). Impact of company size on Income smoothing. *Management Research*. 87, 69-80 [In Persian].
- Truong, T. (2006). Corporate boards, ownership and agency costs: evidence from Australia. *The Business Review, Cambridge*, 5(2), 163-178.
- Wang, X. (2011). Tax avoidance, corporate transparency and firm value. *Unpublished Working Paper*, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=904046>.
- Yahyazadehfar, M., Khoramdin, J. (2008). The role of liquidity factors and non-liquidity risk on abnormal stock return on Tehran Stock Exchange. *Accounting and Auditing Review*, 15(53), 101-118 [In Persian].
- Zonour, S. (1995). *Introduction to Econometrics*, Shiraz, University of Shiraz [In Persian].